

A gépjárműjavítók esete a biztosítókkal

Egyetlen vállalatra mért legnagyobb bírságát 2006 végén szabta ki a GVH: az Allianz Hungáriát 5,3 milliárd Ft-ra büntette. Az ügyben összesen kirótt 6,8 milliárd forintos bírság alig marad el az autópálya kartellben kiszabott 7 milliárdos rekordtól. Az ügyben számos kifogásolt magatartás valósult meg egyszerre, melyek önmagukban is versenykorlátozó hatásúak.

Két nagy biztosítótársaság, az Allianz Hungária és a Generali-Providencia 2003 és 2005 között „ajánlott árakban” – valójában emelt óradíjakban – állapodott meg a hat-hétszáz autóké-

reskedőt magába tömörítő Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetségével (GÉMOSZ). A versenytanács megállapította, hogy a GÉMOSZ – bár társadalmi szervezet – kartellként működött, lehetővé tette tagjai számára az árverseny korlátozását, és a magasabb, egységes árak érvényesítését. Az összehangolt magatartás révén a gépjárműjavítók 2003 és 2005 között évente az inflációt meghaladó, 10 százalékos feletti áremelést sikerült véghezvinniük, de tárgyalások folytak háromszor ekkora mértékű óradíjemelésről is.

Az emelt óradíjakat a biztosító társaságok annak fejében voltak hajlandóak elfogadni, hogy a gépjárműjavítók ezt számukra új biztosítási szerződések megkötésével ellentételezik, és össze-

hangolták a gépjárműjavítóknak fizetett óradíj szintjét a javítók biztosításértékesítésben elért teljesítményével. A piacon lévő többi biztosító szintén a mesterségesen magas javítási árakat volt kénytelen fizetni a gépjárműjavítóknak, míg számukra a gépjárműre szóló biztosítás értékesítésének e csatornája zárva maradt. A két biztosító nem egymással kartellezett, hanem a gépjárműjavítók árkartelljére rábólintva próbálta meg korlátozni a versenyt a gépjármű biztosítások piacán.

A GVH a versenykorlátozó megállapodásokban részt vevő biztosítókra, márkakereskedőkre és a közvetítő – a biztosítási piac működtetésében kulcs szerepet játszó – biztosítási alkuszokra rótt ki bírságot.

Megéri kartellezni?

„A döntés súlyos érvágás a [...] cég számára. A vállalaton belül most megindult az eljárás, s az áregyeztetésben vétkekes menedzserek számíthatnak a felelősségre vonásra.”

Népszabadság, 2006. november 30:
Lecsaptak a kartellező cégekre (a szlovák versenyhivatal egy közbeszerzési kartell marasztaló döntéséről)

„Az éró tolerancia elvét fogom követni rendületlenül mindazokkal szemben, akik kartelleznek.”

Neelie Kroes, az Európai Bizottság versenyjogi biztosa

A kartellben való részvétel a fogyasztók rovására jelentős előnyöket kínál a vállalkozások számára (Bőséges zsákmány c. írás). Ezért lépnek fel a versenyhatóságok egyre keményebb eszközökkel a kartellek felderítése és felszámolása érdekében. Így aztán, ha a kartellre fény derül, a résztvevő vállalatoknak és vezetőiknek komoly negatív következményekkel kell számolniuk.

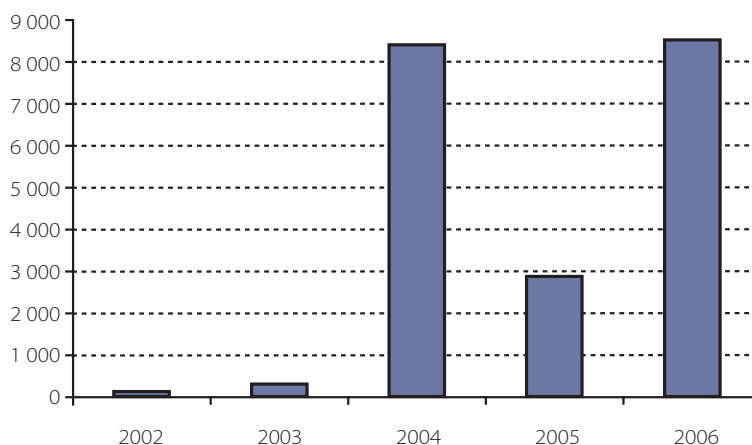
A kartell egyik legsúlyosabb következménye a **negatív publicitás**, ami abból fakad, hogy a kartell kapcsán a vállalat neve negatív kontextusban forog. Ez

romba döntheti évek PR erőfeszítéseit, és hosszabb időre nyomot hagy a vállalat imázsán. (2002 óta a Népszabadság harmincnál több, a Figyelő közel húsz esetben írt a GVH által felfedett kartellekről.)

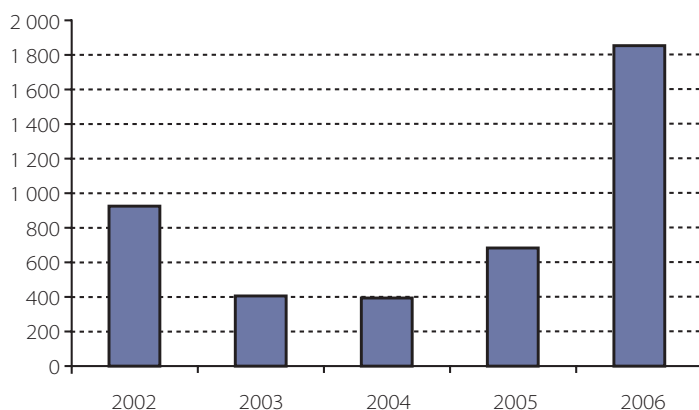
A kartellezés a legsúlyosabb versenyjogi jogsértés, az ilyenben vétkekes vállalkozást a GVH ennek megfelelően komoly **pénzbírsággal** bünteti. 2002 és 2006 között 20,2 milliárd forint nominálértékű bírságot vetett ki, és volt olyan vállalkozás, amely egy ügyben 5,3 milliárd forintos bírságot kapott.

A kartell által megkárosított vevők a kartellező vállalkozás ellen **kártérítési pert** indíthatnak polgári jogi eljárásban. Az ilyen perekben kikényszerített kártérítések a versenyhatóság által kivetett bírságot is jóval meghaladhatják. A kilencvenes évek végéig működő, a nemzetközi vitaminpiacot irányító vitamin-kartell esetében például az USA egyik versenyhatóságaként eljáró Igazságügy Minisztérium 900 millió dolláros bírságot vetett ki, a bíróságok pedig magán kártérítési perekben további egymilliárd dollárt ítétek meg a károsultaknak.

Gazdasági Versenyhivatal által kivetett kartellbírság, millió forint

**Európai Bizottság által kivetett
kartellbírság, millió euró**

A közbeszerzési és koncessziós eljárásokon kartellező vállalkozással szemben egyéb szankciók alkalmazására is van mód. Ilyenek többek között a **közbeszerzési eljárásból való kizárás**, vagy az önkormányzati, **állami és európai uniós támogatásokban való részesülés megtiltása**. Nemcsak a kartellező vállalkozás, de az azt képviselő, kartell-megállapodást kötő üzletember is büntethető: a kartellezést 2005. szeptembere óta a bíróság **öt évig terjedő szabadságvesztéssel** sújthatja, ami aligha lesz a vezetői önéletrajz legfényesebb eleme. A kartell tulajdonképpen meglopja a fogyasztókat, nem véletlen, hogy az egyik leglátogatottabb angol nyelvű katolikus honlapon az árrögztetés is szerepel a *Ne lovj!* címszó alatt a halálos bűnöket felsoroló listán.

Amennyiben egy kartell nem csak Magyarországra terjed ki, vagy ha hatása, például az áremelkedés nem csak Magyarországot érinti, a külföldi piacokra gyakorolt hatás tekintetében az **adott ország versenyhatósága**, illetve az **Európai Bizottság Verseny Főigazgatósága** (DG COMP) is **büntethet**, saját szabályai szerint. A 2004-ben kinevezett új versenyjogi biztos, Neelie Kroes egyik fő célkitűzése a kartellek elleni harc erősítése, ami 2006-ban már látványos eredményeket hozott. Az Európai Bizottság hagyományosan komoly bírságokkal sújti a kartelleket, a bírságolási politika 2006-os szigorítása pedig további bírságnövekedést vetít előre. A bíróság a kartellező vállalkozásoknak a kartell által érintett termékekkel bonyolított éves

forgalmának immár 30%-a is lehet, szorozva a jogsértés éveinek számával, és tovább emelve ha visszaeséről van szó. Az USA-ban rendszeres a büntetőjogi szankciók, a börtönbüntetések kirovása.

Ráadásul nem csak hogy jelentős kárral jár, ha bebizonyosodik egy cég kartellben való részvétele, de **nem is csak saját ügyességén múlik, hogy elkerüli-e a felfedezést** és a felelősségre vonást. **Nem bízhat meg kartelltársaiban sem:** azok is ösztönözve vannak, hogy a kartellról elsőként szolgáltatassanak információkat a versenyhivatalnak, mentesülve ezáltal a bírságtól amit viszont a többiekre kirovának – ezáltal versenyelőnyre is szert téve – és ott hagyva a kartelltársakat a slamasztikában. Számos esetben pedig az elégedetlen, esetleg a cégtől már eltávozott **munkatársak bosszúja** okozta a kartellek bukását.

A fentieknek megfelelően kartellezni utólag nagyon drágának bizonyulhat a cég és tisztviselői számára, és nagyon nagy kockázatot vállal, aki belevág. Ha pedig egy cég már elkövette a hibát és részt vesz egy kartellben, érdemes fontolóra vennie, hogy a kartellról a GVH-nak (illetve az Európai Bizottságnak) információkat szolgáltatva mérsékelheti a leleplezéssel járó számos negatív gazdasági következményt. A felelős tisztviselő vallomásával pedig elkerülheti a büntetőjogi szankciókat.

Mi a kartell?

A kartell olyan versenytárs vállalatok közötti titkos, kifejezetten versenyellenes szövetség, mely a piacok felosztásával, a termelés korlátozásával, az árak meghatározásával korlátozza a versenyt. Némely más nem tisztán versenykorlátozó együttműködéssel ellentétben a kartelleknek semmiféle előnyös hatása nincs a fogyasztókra nézve, így a kartell-megállapodások megkötése tilos, sőt, azok a legszigorúbb versenyjogi jogsértésnek minősülnek.

Kartellnek minősül, ha versenytársak a **piac valamilyen kritérium alapján történő felosztásáról** állapod-

nak meg, történjen ez akár földrajzi terület, idő, termék vagy meghatározott ügyfélkör szerint. Szintén kartellnek számít, ha a vállalkozások a **megtermelt/értékesített mennyiségben vagy kapacitásaikban, illetve ezek korlátozásában** állapodnak meg. Tilalmas továbbá az **árakban megállapodni**. Ez akkor valósul meg, ha a versenytársak rögzítik árait, vagy az ár egyes elemeit, ha minimális árakat vagy standard árszámítási képletet határoznak meg, ha döntenek a különböző termékek közötti alkalmazandó árkülönbségekről, ha egységesítik vagy éppen megszüntetik az árkedvezményeket. Kartellnek minősül a reklámozást megtiltó megállapodás is.

A **versenytárgyalásokon való kartellezés** a kartellek egyik jellegzetes fajtája. Ilyenkor a pályázók általában előzetesen megállapodnak arról, hogy ki nyeri magas áron a tendert, míg a többiek nem pályáznak, eleve versenyképtelen ajánlatokat adnak be, esetleg visszavonják ajánlataikat.

Szintén kartellnek minősül, tehát szigorúan tilalmas magatartás a **kollektív bojkott**. Erről akkor van szó, ha a versenytársak összehangolják magatartásukat és nem, vagy csak bizonyos feltételekkel kötnek üzleti megállapodást egy személlyel, vállalkozással vagy ezek egy csoportjával. A bojkott célja más vállalkozások ellehetetlenítése és kizorítása a piacról vagy magasabb árak érvényesítése.